

Binnen de vaste commissie voor Sociale Zaken en Werkgelegenheid hebben enkele fracties de behoefte enkele vragen en opmerkingen voor te leggen aan de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid over de brief van 27 juni 2014, waarbij aan de Kamer is aangeboden het ontwerpbesluit houdende wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen in verband met vaststelling van de parameters vanaf 2015 (Kamerstuk 32 043, nr. 218).

De voorzitter van de commissie,
Van der Burg

De adjunct-griffier van de commissie,
Weeber

Inhoudsopgave

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen van de leden van de VVD-fractie

Vragen van de leden van de SP-fractie

Vragen van de leden van de CDA-fractie

Vragen van het lid van de 50PLUS/Baay-Timmerman-fractie

II. Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris

I Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

Vragen en opmerkingen van de leden van de VVD-fractie

De leden van de VVD-fractie hebben met interesse kennisgenomen van het ontwerpbesluit met betrekking tot de vaststelling van de parameters vanaf 2015. Zij hebben daarover, vooral ter verduidelijking, enkele vragen. Kan de Staatssecretaris aangeven voor welke doeleinden de parameters gebruikt worden (naast de berekening voor de premies en voor herstellplannen)? Heeft dit ook betrekking op indexatie? En op welke andere zaken nog meer?

Wat is de relatie tussen deze nieuwe parameters en het nieuwe financieel toetsingskader (FTK)? Klopt het dat bijvoorbeeld parameters bij het nieuwe FTK, mits dat wordt aangenomen, geen invloed meer heeft op de kostendeekkende premie? Zo ja, betekent dit dat deze wijziging enkel voor één jaar van toepassing is op de berekening van de kostendeekkende premie?

Kan de Staatssecretaris aangeven wat de verschillen zijn tussen de rekenkundige en meetkundige parameters? Waarvoor worden beide gebruikt? Wat is hier het verschil tussen de huidige parameters en de nieuw vast te stellen paramaters? Klopt het dat niet meer parameters voor beiden gebruikt worden?

Hoe kan het dat voor een gemiddeld pensioenfonds het verwacht rendement in het eerste jaar daalt, terwijl dat dat in de daarop volgende jaren stijgt? Kan de Staatssecretaris dit verschil duiden? En waarom hoeft de premie (nauwelijks of) niet te wijzigen, terwijl de dekkingsgraad wel 5 procentpunt daalt? De leden van de VVD-fractie zouden verwachten dat dit tot een (weliswaar kleine) stijging zou leiden. Wat zijn de effecten voor zogenaamde «grijze» en de «groene» fondsen, in verband met hun verschillende beleggingssamenstelling? Wat zijn de parameters bij beleggingen voor een periode langer dan 15 jaar?

De leden van de VVD-fractie merken op dat voor het verwachte rendement op de portefeuille vastrentende waarden wordt voorgesteld om deze te koppelen aan de toekomstige rentetermijnstructuur. Wat betekent dit voor de volatiliteit van deze parameter?

Waarom is er bij de aanpassing van de loon- of prijsinflatie sprake van een ingroeipad van vijf jaar terwijl dit bij de aanpassing van de andere parameters (de verwachte rendementen) niet zo is?

De leden van de VVD-fractie juichen kostenreductie en kosten transparantie (en daarmee vergelijkbaarheid) van pensioenfondsen toe. Levert het uniformeren van kostenafslagen ook een bijdrage hier aan? Om welke redenen is ervoor gekozen om de kostenafslagen te uniformeren?

Vragen en opmerkingen van de leden van de SP-fractie

De leden hebben van de SP-fractie stellen vast dat de voorgestelde waarden van de parameters in het ontwerpbesluit bij een aanvankelijke dekkingsgraad van 105% na vijf jaar leiden tot een 5 procentpunt lagere dekkingsgraad. Deze constatering, die is te lezen in de toelichting op het ontwerpbesluit, mist een onderbouwing. De leden van de SP-fractie

vinden het niet acceptabel dat parameters die een zo grote invloed hebben op de pensioenen niet of nauwelijks zijn onderbouwd. Kan de regering die onderbouwing alsnog verschaffen?

Vragen en opmerkingen van de leden van de CDA-fractie

De leden van de CDA-fractie hebben kennis genomen van het ontwerpbesluit tot wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfondsen. Zij hebben daarover enkele vragen.

Zij vragen de regering allereerst hoe het ontwerpbesluit zich verhoudt tot de nieuwe plannen in Europa voor pensioenfondsen en verzekeraars. Daarnaast willen deze leden graag in zijn algemeenheid weten waarop de kosten van beleggingen gebaseerd zijn, die nu als afslag op het rendement genomen zijn. Indien een fonds hogere kosten maakt, ligt het dan niet in de rede om een hogere afslag te nemen? Hoe zit het met kosten die binnen een pool van beleggingsfondsen gemaakt worden? Wanneer worden kosten, die dus in een of twee stappen van het fonds gemaakt worden, maar wel in mindering gebracht worden op het beleggingsresultaat, in beeld gebracht?

De leden van de CDA-fractie vragen of de toezichthouder de bevoegdheid heeft om tijdelijk in afwijking van de *forward* rentesystematiek voor toepassing in herstelplannen een andere verwachte renteontwikkeling voor te schrijven. Hoe verhoudt dit zich tot het beleid in 2008, toen de DNB fondsen toestond op vrijwillige basis een andere *forward* rente te hanteren?

Kan de regering over de afgelopen jaren inzicht geven in de mate waarin als gevolg van een eventuele overschatting van de toekomstige rente de toepassing van de nieuwe dakpansgewijze herstelsystematiek zou hebben geleid tot het vooruitschuiven van een herstel naar het vereist eigen vermogen binnen een periode van tien jaar? Maakt deze nieuwe (rente-) systematiek het mogelijk om rekeningen voor een substantieel door te schuiven naar de toekomst?

De leden van de CDA-fractie wijzen erop dat de Commissie Parameters staatsobligaties met een AAA-rating beschouwt als kredietrisicovrij. Zij vragen zich af welke staatsobligaties met een AAA-status door de commissie bedoeld worden. Door welke partij moet deze status verleend zijn en moeten de leningen in euro's luiden? Wat is de rendementsverwachting voor AAA-staatsleningen in vreemde valuta? En hoe geldt dit bij de overige ratingklassen?

Genoemde leden wijzen er voorts op dat het rendement op niet-kredietrisicovrije vastrentende waarden middels een zogenoemde «mapping»-systematiek deels afhankelijk is van het aandelenrendement. Zij vragen de regering een analyse te geven van de ontwikkeling van het gerealiseerde rendement van de niet-kredietrisicovrije ratingklassen van de afgelopen tien jaar in vergelijking met het rendement dat conform de nieuwe parameters ingerekend had mogen worden.

De leden van de CDA-fractie lezen in de artikelsgewijze toelichting dat de scenariosets die door De Nederlandsche Bank (DNB) beschikbaar worden gesteld gebaseerd zijn op het zogeheten KNW-model. Is het KNW-model redelijk in staat om de parameterwaarde van 7% te reproduceren?

Genoemde leden vragen de regering tevens inzicht te geven in de minimale bandbreedte rondom de verwachte nominale rentetermijnstructuren waarmee pensioenfondsen op basis van 90% van de scenario's rekening moeten houden.

Wat is de rol van de reguliere ALM-studies in het nieuwe financiële toetsingskader?

Klopt het dat een fonds bij de toepassing van de uniforme scenarioset de beleggingsportefeuille in vastrentende waarden conform de «mapping»-systematiek mag splitsen in een deel risicovrije vastrentende waarden en een deel waarvoor het aandelen rendement mag worden ingerekend?

De leden van de CDA-fractie vragen zich af of een contract dat geen indexatie toelaat die boven het ambitieniveau uitgaat, tot een hoger pensioenresultaat leidt in vergelijking met een fonds dat symmetrisch reageert op positieve en negatieve schokken. Of wordt deze uitkomst beïnvloed door een in de tijd niet gelijkmatige kansverdeling in de opeenvolging van positieve en negatieve schokken? Kan de regering inzicht geven in de wijze waarop het KNW-model per scenario de opeenvolgende schokken in de tijd verdeelt?

Is het juist dat naast de communicatie richting deelnemers de haalbaarheidstoets een belangrijk instrument is om vast te stellen of het premiebeleid, het beleggingsbeleid en het indexatiebeleid met elkaar in evenwicht zijn? Kan de uniforme scenario'set, die slechts twee beleggingscategorieën onderscheidt, voor de toezichthouder een goed antwoord geven op de vraag of sprake is van een sluitende financiële opzet? Indien een fonds zijn reguliere ALM-studies in lijn heeft gebracht met de uniforme scenario'set en ten aanzien van het te verwachten pensioenresultaat een ander (meer betrouwbaar) beeld laat zien in vergelijking met de simpele toepassing van de uniforme scenario'set, welk beeld moet dit fonds dan communiceren richting deelnemers?

Met betrekking tot de herziening van het vereist eigen vermogen lezen de leden van de CDA-fractie in het advies van de Commissie dat de rendementsverwachting voor ratingklassen deels ook bepaald wordt door de parameter voor beursgenoteerde aandelen en wel des te meer naarmate de rating lager wordt. Voor een gemiddeld pensioenfonds resulteert volgens de commissie een opslag voor kredietrisico van circa 65 basispunten op het risicovrije rendement. Met welke opslag voor het kredietrisico moet ditzelfde gemiddelde pensioenfonds rekenen in het kader van de herziene berekeningssystematiek van het vereist eigen vermogen? Waarom dient een fonds bij berekening van het vereist eigen vermogen voor vastrentende waarden met een AAA-rating rekening te houden met een kredietrisico van 60 basispunten, terwijl deze waarden door de Commissie Parameters als risicovrij worden beschouwd?

Vragen en opmerkingen van het lid van de 50PLUS/Baay-Timmerman-fractie

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman heeft kennisgenomen van het ontwerpbesluit financieel toetsingskader pensioenfonds in verband met vaststelling van de parameters vanaf 2015. Zij maakt de volgende opmerkingen.

Het FTK maakt gebruik van parameters die onder meer het in te rekenen portefeuillerendement en de inflatieontwikkeling begrenzen. Deze parameters zijn volgens de Commissie Parameters hiermee bepalend voor de in te rekenen herstelkracht van pensioenfonds, en voor eventuele maatregelen die genomen moeten worden wanneer het fonds in de vooruitberekening niet aan de wettelijke hersteltermijnen kan voldoen. De gekozen parameters hebben dus potentieel belangrijke gevolgen voor de opbouw en uitkering van pensioenen.

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman vindt het op zich verstandig dat, in tegenstelling tot de huidige parameters, bij de nieuwe parameters ervoor gekozen is om voor vastrentende waarden aansluiting te zoeken met de reële marktomstandigheden en dat niet meer wordt uitgegaan van een vast rendement. Ook het inrekenen van expliciete kostenafslagen lijkt op zich prudent.

De commissie parameters heeft zich ten doel gesteld om tot een meer realistische, redelijke, prudente en consistente inschatting van rendementen te komen, en lijkt daarin in grote lijnen geslaagd te zijn. Niettemin heeft het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman nog enkele vragen

bij het ontwerpbesluit en ziet zij aanleiding tot het plaatsen van kanttekeningen.

Zij constateert dat de nieuwe parameters in vergelijking met de huidige systematiek zullen leiden tot een daling van het in te rekenen verwacht rendement. Uitgaande van een aanvangsdekkingsgraad van 105% wordt na vijf jaar per saldo een dekkingsgraad voorzien die circa 5 procentpunten lager ligt dan bij de huidige parameters. Ook de verleende indexatie is lager, mede vanwege de aanpassing van de verwachte looninflatie van 3% naar 2,5%.

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman meent, dat er – in grote lijnen – weliswaar meer realistische parameters komen, die mogelijk meer stabiliteit leveren, maar de «prijs» die pensioendeelnemers hiermee mogelijk «betalen», in de vorm van lagere pensioenopbouw, beperktere indexatie, en mogelijk lagere pensioenuitkering is niet gering. Zij vraagt of de regering nog eens grondig uiteen kan zetten, waarom de keuze van juist deze parameters verstandig en reëel is, en in het belang van de pensioendeelnemers.

De commissie parameters heeft aangegeven, dat het «niet eenvoudig» is, voor beursgenoteerde aandelen en overige zakelijke waarden een «eenduidige aansluiting» te vinden met marktomstandigheden en -vooruitzichten. «Per saldo» heeft de commissie géén aanleiding gezien deze parameter aan te passen. Het verwacht bruto rendement op beursgenoteerde aandelen blijft met 7% gelijk aan de huidige parameter. Het advies van de commissie dateert van februari 2014. Kan nader toegelicht worden waarom «per saldo» het vasthouden aan 7% prudent en voldoende reëel wordt geacht? Hoe wordt onder de huidige marktomstandigheden en -vooruitzichten aangekeken tegen een ongewijzigde parameter voor beursgenoteerde aandelen?

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman constateert dat de in te rekenen rendementen voor aandelen dus onveranderd 7% blijven; als gevolg van de extreem lage marktrente is de risicopremie op aandelen toegenomen. Beleggen in aandelen wordt hiermee voor fondsen die de maximale grenzen opzoeken relatief méér beloond dan voorheen. Welke waarborgen zijn er – gegeven de relatief grote aantrekkelijkheid van aandelen – dat niet (te) veel gekozen gaat worden voor een minder prudent risicoprofiel van belegging in aandelen?

Kan aangegeven worden hoe de parameters bijdragen aan een eerlijke verdeling van financiële lusten en lasten tussen de verschillende generaties?

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman begrijpt dat de voorziene renteontwikkeling wordt afgeleid uit de actuele rentetermijnstructuur (forwardrentesystematiek). Aansluiting bij actuele renteniveaus is in principe zeker realistisch. Een nadeel van deze benadering is volgens de commissie parameters wel dat risicopremies in de rentecurve worden genegeerd. De koppeling aan de rentetermijnstructuur impliceert verder dat het verwachte rendement verandert, als de actuele rente of de voorziene renteontwikkeling wijzigt. Hierdoor is de stabiliteit van het rendement volgens deze benadering laag. Dit heeft gevolgen voor pensioenopbouw en -uitkeringen. Kan toegelicht worden waarom het niettemin toch te verkiezen is uit te gaan van de actuele rentetermijnstructuur?

In de kabinetsreactie op het advies van de Commissie parameters wordt aangegeven, dat premie-effecten van de nieuwe parameters waarschijnlijk beperkt zijn. Het Koninklijk Actuarieel Genootschap merkte in een notitie¹ naar aanleiding van dit advies van 16 juli 2014 op dat, zeker nu premiedemping op basis van verwacht rendement mogelijk blijft, de impact van de gewijzigde parameters in de premiestelling tóch sterk kan verschillen

¹ Zie http://www.ag-ai.nl/zoeken.php?soort_zoeken=simple&zoeken=1&boolean=AND&publicatie_status=1&sorteren=relevantie&keywords=commissie+parameters

per fonds. Kan de regering nader motiveren, dat de premie-effecten van de nieuwe parameters beperkt zullen blijven?

Het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman vraagt, evenals de ANBO heeft gedaan in haar commentaar van 14 augustus 2014 bij het wetsvoorstel voor het nieuwe FTK², waarom besloten is het verwacht rendement wel mee te laten lopen bij het berekenen van de benodigde pensioenpremie, maar dit niet toe te staan bij het berekenen van de verplichtingen. Wat is hiervoor de argumentatie van de regering? Hoe worden mogelijke onevenwichtigheden geborgd?

Kan grondig worden toegelicht welke overgangsregeling toegepast zal worden bij overgang van de «oude» naar de «nieuwe» parameters?

Moeten fondsen, die op dit moment een goedgekeurd herstelplan hebben op basis van de huidige parameters, en hun beleid niet wijzigen, na het van kracht worden van de nieuwe parameters meteen een nieuw herstelplan maken en implementeren?

Tot slot vraagt het lid van de fractie 50PLUS/Baay-Timmerman of de nieuwe parameters ook worden toegepast bij de zogeheten DC-regelingen. Verplicht doorrekenen van verwachte pensioenuitkomsten bij de diverse *lifecycle* concepten op basis van de nieuwe parameters, zou de onderlinge vergelijkbaarheid kunnen vergroten, en lijkt daarmee in het belang van de consument.

II Antwoord / Reactie van de Staatssecretaris

PM

---

² Zie <http://www.anbo.nl/belangenbehartiging/inkomen/nieuws/anbo-nieuwe-regels-slecht-voor-pensioen>